

önkormányzatok fedezik. Ezeken az esti kurzusokon, ahol elméleti, gyakorlati vagy általános természetű tárgyakat oktatnak, évente mintegy 700 ezer dán vesz részt. Ez az iskolatípus arra is módot ad, hogy azok, akik szociális helyzetük miatt nem tudták elvégezni az alsó középiskolát, itt folytathassák, ill. fejezhessék be tanulmányaikat.

A magyarra „népfőiskola”-ként fordított „folkehojskole” sajátos formája a dán oktatásnak. Fő vonalakban a következőket érdemes megjegyezni róluk: bentlakásos iskolák, 6, 10 és 22 hetes tanfolyamaik vannak, amelyekre bárki jelentkezhet bizonyos költségek befizetése és az iskola rendjét tartalmazó szabályzat elfogadása mellett. A népfőiskolák gyakran specializálódnak valamilyen gyakorlati, kreatív vagy elméleti tárgyra. Pl. az olle-rupi népfőiskolán a sport, azon belül a gimnasztika volt a főtantárgy. Az iskolák működtetésére fordított kiadások 80%-át az állam fedezi. A mintegy 100 népfőiskolán évente 17–18 ezer diák tanul.

Dániában évente 2,5 millió ember, a népesség közel fele részesül olyan oktatásban, amelyet teljesen vagy részben a központi kormányzat vagy az önkormányzat finanszíroz. Ebből egymillió a gyermek, illetve olyan fiatal, akik az elemi iskola 1–7. évfolyamát vagy az alsó középiskola 8–9., 10. évfolyamát, illetve az ifjúsági és a továbbképző iskolákat látogatja. 1,5 millió felnőtt szabad idejének egy részét fordítja speciális, szakmailag orientáltabb tanfolyam elvégzésére. Ugyanakkor hazánkban a közoktatási intézmények különböző tagozatain az 1991/92-es tanévben a népesség 17%-a tanult. Ezen az igen alacsony számon az sem változtat lényegesen, ha feltételezzük, hogy a népesség néhány százaléka még részt vesz különböző tanfolyamokon (ezekről azonban nincsenek megbízható statisztikai adatok).

Még egy adatot célszerű összevetni. Dánia GNP-jének 7,9%-át és költségvetési kiadásainak 14,5%-át költötte már 1987-ben is az oktatásra. Ezzel szemben hazánk még 1989-ben is GNP-jének csak 5,4%-át és a költségvetési kiadásoknak alig 6,4%-át fordította az oktatásra.

KISS ÉVA

Felvételi „válogató” Spanyolországban

A közel 40 milliós Spanyolországban a felvételi rendszer olyan bonyolult, hogy diák legyen a talpán, aki kiismeri magát lehetőségei zegzugaiban.

Mielőtt azonban az esélyek taglalásába kezdenénk, lássuk, hogyan alakul a diák sorsa még az egyetem előtt.

A gimnázium négyosztályos, az első három osztály elvégzése után kap a diák érettségi bizonyítványt. A negyedikben már csak azok maradnak, akik egyetemen kívánnak továbbtanulni. A negyedik osztály neve ilyenformán tehát „egyetemi előkészítő tanfolyam” (Curso de Orientacion Universitaria, C.O.U.). Az előkészítő évben a diákok érdeklődésüknek és felsőoktatási irányultságuknak megfelelően humán, reál, illetve vegyes tantárgycsoportot látogathatnak. Amikor a tanév befejeződik, július közepén tartják a válogatónak (selectividad) nevezett felvételi vizsgát.

A felvételi vizsga érdekessége, hogy szinte valamennyi felsőoktatási intézményben egységes. A felvételi kizárólag írásbeli, anyanyelvi és irodalmi ismeretekre, történelmi és általános műveltségi kérdésekre vár választ, illetve az előkészítőn tanult tantárgycsoportból egyes kötelező és választott tantárgyak felvételi kérdéseit tartalmazza.

Az 1991. tanévben összesen 330 000 tanuló iratkozott be az egyetemi előkészítőre. Közülük 175 000-en feleltek meg az előkészítő követelményeinek, tehát kb. ugyanennyien jelentkeztek a különböző egyetemekre és főiskolákra.

A felvételin megfeleltek aránya kb. 86%-os szokott lenni, ezért a pályázóknak hozzávetőleg 86%-a kéri, hogy jegyezzék elő egyetemi továbbtanulásra.

A felvételi pontszám számítása úgy történik, hogy alapul veszik a felvételi tantárgyak tesztjeinek átlageredményét, majd hozzáadják ugyanazokból a tantárgyakból a gimnáziumban elért eredmények átlagát.

Hogy bejut-e az általa megjelölt egyetemre, ezek után már nem a pályázón múlik. Amennyiben az egyetem korlátozza a felvehetők számát, akkor a pontszám szerinti rangsor dönti el, hogy ki jut be. A nagyon keresett egyetemeken és szakokon így magas pontszámmal sem biztos a bejutás, a kevésbé ostromlott felsőoktatási intézményekbe pedig a gyengébb eredményeket elérők pályáznak elsősorban, és ők is jutnak be. A felsőoktatási intézmények a felvételi jelentkezések előtt országos napilapban közzé teszik az előző évi ponthatárokat. Az is nehezíti a helyzetet, hogy Spanyolország egyetemei körzetesítettek. Az egyes felsőoktatási intézményekbe nem egyenlő eséllyel pályázhatnak diákok az ország bármely pontjáról. A diákok és szüleik tájékoztatására és döntőképes helyzetbe juttatására a napilapok ugyancsak közölni szokták, hogy milyen az egyes karokon, ill. szakokon végzettek foglalkoztatási trendje és aktuális munkaerőpiaci helyzete.

A körzetesítés nem ésszerűtlen egy félmillió km²-es, 17 autonóm közösségből álló, négy hivatalos nyelvet használó országban. A merevséget oldja viszont az a lehetőség, hogy a pályázó a körzetin kívül még három egyetemre benyújthatja jelentkezését. Sőt, olyan felsőoktatási intézménybe is jelentkezhet, ahol nem korlátozzák a felvehetők számát. Ha a pályázó a körzeti egyetemre nem jut be, a további három felsőoktatási intézményhez beadott jelentkezési lapja az Egyetemek Tanácsához kerül, ahol központilag döntenek a fennmaradó helyek részrehajlás nélküli elosztásáról.

Spanyolországban egyébként évről évre nő a felsőoktatásban részt vevők száma. A legtöbb diák a társadalomtudományi és jogi fakultásokon tanul, létszámban őket követik a bölcsészek, negyedik helyen vannak a mérnökhallgatók. Ez a trend figyelhető meg a többi közös piaci országban is.

Az egyetemet végzettek közül legjobban foglalkoztatottak a telekommunikációs mérnökök, legkevésbé a tanítók. A munkaerőpiacon legjobb a mérnökök, a legkedvezőtlenebb a bölcsészek és az egészségügyi tudományok diplomásainak a helyzete. Ez utóbbiak közül kivételek az egészségügyi főiskolák és egyetemek ápolástudományi karain végzettek. Nemhiába legmagasabb a ponthatár a telekommunikációs és az ápolástudományi karokon, szakokon. Az utóbbi években mintha kissé javulna az orvosok munkaerőpiaci helyzete is sokéves jelentős munkanélküliségi mutatók után.

Végezetül engedjék meg néhány személyes reflexió a spanyol felvételi rendszerről.

Találkoztam egy közvetlenül érintett fiatalemberrel. Egy hónappal voltunk a felvételi előtt. Kérdésemre, hogy hol szeretne továbbtanulni, azt felelte, hogy még nem döntötte el. Mivel jó tanuló, rengeteg lehetősége van. Ha jól sikerül a felvételi, akkor még válogathat is. Amikor megtudja a pontszámát – és kiderül, hogy milyenek az esélyei –, akkor fogja kiválasztani, hogy melyik egyetemre és milyen szakra jelentkezik majd. Ebből persze az is következik, hogy ha valakinek hajlama, kedve, tehetsége van pl. mezőgazdasági mérnöki tanulmányok folytatására, és nagyon jó eredményeket ért el a középiskolában, sőt a felvételin is, szinte szégyenkezhet, ha nem a legdivatosabb, legnagyobb presztízsű szakokra nyújtja be a jelentkezését. A társadalmi megítélés hierarchiába sorolja az egyes pályákat, s általa az illető pályákra felkészítő felsőok-

tatásiintézményeket. Másrészt a „szabadverseny” megközelítés piaci értékítéletet fejez ki, ami a társadalom reakcióiban az egyes pályák, foglalkozások, intézmények fel- vagy leértékeléseként csapódik le.*

GYÓRI ANNA

Matematikaoktatás a tanulók szemével Magyarországon és Finnországban

Az elmúlt évtizedekben a matematikaoktatás területén végzett nemzetközi összehasonlító vizsgálatokban jelentős hangsúlyt kapott, és kap ma is, a tanulói teljesítmények mérése, összehasonlítása és elemzése, valamint a tanítás tantervi aspektusainak vizsgálata (IEA tanulmányok, pl. Garden és Robitaille, 1989). Ugyanakkor ezek a vizsgálatok nem igen térnek ki arra, hogy tanáraink és diákjaink hogyan vélekednek a matematikáról és a matematika oktatásáról.

Így van ez annak ellenére, hogy a mindennapi tapasztalatok s a célirányos vizsgálatok is azt mutatják, hogy a matematika tanulásának sikerességére jelentős hatással van az, hogy a gyerekek hogyan vélekednek e kérdésről. Schoenefeld (1985) rámutatott, hogy a matematika hatékony elsajátításának gátja lehet az a „hiedelem-rendszer”, amely a gyerekekben él a matematikáról és annak oktatásáról. Borasi (1990) szintén azt hangsúlyozta, hogy azok a tanulók, akiknek szigorú és negatív irányú véleményük van a matematikaoktatásról, könnyen passzívvá válnak, a megértésnél erősebben hangsúlyozzák a memória szerepét a matematika tanulásában. Ezt a nézőpontot, vagyis a tanulóban élő képet is fontos figyelembe venni bármely oktatásfejlesztési törekvés esetén.

Rengeteg feltevés és válaszra váró kutatási kérdés fogalmazható meg ezen a területen. Vajon hogyan vélekednek ma a gyerekek a matematikáról, a matematika tanításáról? Mit és hogyan kérdezzünk, hogy hiteles, pontos képet kapjunk? Mennyiben tér el a gyerekek véleménye különböző országokban, amelyekben különböző lehet a tanterv, a matematika társadalmi presztízse, az alapvető tanítási módszerek és egy sereg más pedagógiai tényező? Mennyire „képezi le” a gyerekek véleménye az adott ország matematikaoktatásának fő jellemzőit? Melyek azok a jelentős tényezők, amelyek hatással vannak a gyerekek véleményére? Végül, ebben az egyáltalán nem teljes sorban, talán a legfontosabb és a legnehezebben megválaszolható kérdés, az, hogy milyen összefüggésben vannak a tanulói teljesítmények a gyerekekben élő képvel, hiedelemmel?

Egy olyan széles körű vizsgálati terv körvonalai fogalmazódtak meg a Helsinkii Egyetem Tanárképző Karán, amelybe több ország is jelezte bekapcsolódási szándékát. Ebben az írásunkban egy olyan „elővizsgálat” eredményeiről számolunk be, amely adatokat nyújt ahhoz, és segít abban, hogy a szélesebb körű vizsgálat hipotéziseit, kérdéseit körültekintőbben és hatékonyabban tudjuk megfogalmazni.

* (A cikkben szereplő adatok az EL PAÍS napilap 1992. március 16-i számában található. Eredeti forrás az Országos Statisztikai Évkönyv, illetve az Egyetemi Statisztikai Évkönyv 1990.)